

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Stanisław Rączkowski (spr.)
Sędziowie:	SA Edward Stelmasik SA Jerzy Skorupka SA Ryszard Ponikowski SA Cezariusz Baćkowski
Protokolant:	Iwona Łaptus

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Beaty Lorenc - Kociubińskiej

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2013 r.

sprawy **D. K.**

oskarżonego z art. 148 § 1 k.k. i art. 262 § 1 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 15 listopada 2012 r., sygn. akt III K 132/11

I zmienia zaskarżony wyrok wobec oskarżonego D. K., w ten sposób że :

a) uniewinnia oskarżonego od popełnienia przypisanych mu przestępstw w punkcie II, a zakwalifikowanych jako występki z art. 262§1 k.k. popełnione w ciągu przestępstw, zaliczając w tej części koszty postępowania karnego w sprawie na rachunek Skarbu Państwa,

b) uchyla orzeczenie o nawiązce zawarte w punkcie VI,

II stwierdza, iż straciła moc kara łączna pozbawienia wolności orzeczona wobec oskarżonego D. K.,

III utrzymuje w mocy w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok wobec oskarżonego D. K.,

IV na podstawie art. 63§1k.k. zalicza oskarżonemu na poczet orzeczonej kary dożywotniego pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 10 lutego 2011 r. do 13 czerwca 2011 r. i od 13 grudnia 2012 r. do 27 marca 2013 r.,

V zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. F. P. 600 złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu przed sądem odwoławczym oraz 138 złotych tytułem zwrotu VAT,

VI zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. B. 600 złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżycielce posiłkowej z urzędu przed sądem odwoławczym oraz 138 złotych tytułem zwrotu VAT,

VII zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze zaliczając wydatki wyłożone przez Skarb Państwa w tym postępowaniu na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Okręgowej w Legnicy oskarżył **D. K.**, o to że :

I w listopadzie 2010 r. w okolicy miejscowości L. powiatu (...), działając w zamiarze pozbawienia życia A. S. uderzył ją kilkakrotnie metalowym kluczem do kół w głowę, powodując obrażenia ciała w postaci : sześciu ran tłuczonych głowy, rany tłuczonej lewej małżowiny usznej, sińca okularowego prawostronnego, podbiegnięcia krwawego powłok miękkich głowy w otoczeniu ran tłuczonych, wieloodłamowego złamania kości sklepienia czaszki z uszkodzeniem opony twardej i miękkiej oraz ze stłuczeniem tkanki mózgowej, skutkujących jej zgonem,

to jest o czyn z art. 148§1k.k.;

II w listopadzie 2010 r. w okolicy miejscowości B. powiatu (...), znieważył zwłoki A. S. w ten sposób, że odbył z nimi stosunek płciowy,

to jest o czyn z art. 262§1k.k.;

III w nocy z 13 na 14 grudnia 2010 r. w miejscowości L. powiatu (...), działając w zamiarze pozbawienia życia J. K. uderzył ją kilkakrotnie młotkiem w głowę powodując obrażenia ciała w postaci : pięciu ran tłuczonych powłok miękkich głowy, podbiegnięć krwawych powłok miękkich głowy w otoczeniu ran tłuczonych, pięciu złamań z wgłębieniem kości sklepienia czaszki, złamania podstawy czaszki, uszkodzenia opon i mózgowia, skutkujących jej zgonem,

to jest o czyn z art. 148§1k.k.;

IV w nocy z 13 na 14 grudnia 2010 r. w miejscowości L. powiatu (...), znieważył zwłoki J. K. w ten sposób, że odbył z nimi stosunek płciowy,

to jest o czyn z art. 262§1k.k.

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 15 listopada 2012 r. o sygn. akt III K 132/11 :

I uznał oskarżonego D. K. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych w punktach I i III a wyczerpujących dyspozycje art. 148§1k.k., przyjął, że każda z tych zbrodni została popełniona w ciągu przestępstw w rozumieniu art. 91§1k.k. i za to na podstawie art. 148§1k.k. w zw. z art. 91§1k.k. skazał go na karę dożywotniego pozbawienia wolności,

II uznał oskarżonego D. K. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych w punktach II i IV wyczerpujących dyspozycje z art. 262§1k.k. i przyjął, że czyny te zostały popełnione w ciągu przestępstw w rozumieniu art. 91§1k.k. i za to na podstawie art. 262§1k.k. w zw. z art. 91§1k.k. skazał go na karę dwóch lat pozbawienia wolności,

III na podstawie art. 85 k.k. i art. 86§1k.k. w zw. z art. 91§2k.k. wymierzył oskarżonemu karę łączną dożywotniego pozbawienia wolności,

IV na podstawie art. 77§2k.k. określił, że D. K. będzie mógł skorzystać z warunkowego przedterminowego zwolnienia po odbyciu trzydziestu pięciu lat kary pozbawienia wolności,

V na podstawie art. 63§1k.k. sąd zaliczył oskarżonemu na poczet wymierzonej mu kary dożywotniego pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od 10.02.2010 r. do 15.11. 2012 r.,

VI na podstawie art. 46§1k.k. sąd orzekł od oskarżonego D. K. na rzecz pokrzywdzonej K. D. nawiązkę w kwocie 20 000 zł,

VII zasądził od Skarbu Państwa na rzecz występującego w sprawie obrońcy z urzędu 1 845 zł wraz z VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu przed sądem pierwszej instancji,

VIII zwolnił oskarżonego od kosztów sądowych zaliczając te koszty na rachunek Skarbu Państwa.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył obrońca oskarżonego. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił :

1. w odniesieniu do czynów opisanych w punktach I i III części wstępnej wyroku, wyczerpujących dyspozycje z art. 148§1k.k. :

a) rażącą niewspółmierność kary wymierzonej oskarżonemu D. K. przez nienależyte uwzględnienie okoliczności podmiotowych sprawy, wynikających z jego osobowości dysocjalnej i psychopatycznej, upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, przyznania się do winy, ujawnienia zabójstwa A. S. i okazanej skruchy, a nadanie nadmiernego znaczenia wysokiej, społecznej szkodliwości i względów prewencji ogólnej,

b) błąd w ustaleniach faktycznych mających istotny wpływ na wyznaczanie surowego ograniczenia do skorzystania przez D. K. z warunkowego zwolnienia, niż przewidzianego w art. 78 k.k. (art. 77§2 k.k.) przez nadmierny wzgląd na ogólnoprewencyjne cele kary i społeczne oddziaływanie,

2. w odniesieniu do czynów opisanych w punktach II i IV części wstępnej wyroku, wyczerpujących dyspozycje z art. 262§1k.k. – błąd w ustaleniach faktycznych, będący wynikiem mającej wpływ na treść orzeczenia obrazy przepisów postępowania, zwłaszcza art. 4, art. 5§2k.k., art. 7, art. 410 k.p.k., który to błąd wyraża się w przyjęciu tezy, że zgromadzone w niniejszej sprawie materiały pozwalają na przyjęcie, że D. K. dopuścił się zbeszczeszczenia zwłok A. S. i J. K., podczas gdy prawidłowa i całościowa ocena materiału dowodowego prowadzi do całkowicie pewnego, przeciwnego wniosku.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca oskarżonego wniósł :

1. o uchylenie wyroku w części dotyczącej orzeczenia o karze łącznej, wymierzonej D. K.,

2. o zmianę wyroku w części dotyczącej czynów w punktach I i III części wstępnej wyroku wyczerpujących dyspozycje art. 148§1k.k. i przyjęciu ciągu przestępstw, złagodzenie D. K. kary pozbawienia wolności do 25 lat jak też złagodzenie podstaw warunkowego przedterminowego zwolnienia,

3. o zmianę wyroku w części dotyczącej czynów opisanych w punktach II i IV części wstępnej wyroku przez uniewinnienie oskarżonego D. K. od popełnienia zarzucanych mu przestępstw.

Sąd Apelacyjny zważył :

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie, a mianowicie w zakresie zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia w odniesieniu do przestępstw przypisanych oskarżonemu w punkcie drugim części rozstrzygającej zaskarżonego wyroku.

Ustalenia sądu pierwszej instancji zostały oparte na jedynym bezpośrednim dowodzie, to jest wyjaśnieniach oskarżonego. Dokonując oceny wyjaśnień oskarżonego w zakresie przypisanych mu przestępstw z art. 262§1k.k.

zważyć należy : po pierwsze, iż te wyjaśnienia nie są spójne, a po wtóre te wyjaśnienia, którym sąd pierwszej instancji daje wiarę nie mogą być zweryfikowane w oparciu o inne dowody, a wręcz przeciwnie inne dowody poddają w wątpliwość te wyjaśnienia.

W toku postępowania przygotowawczego oskarżony wyjaśnił, iż odbył stosunek płciowy ze zwłokami A. S./ k.93/. Te wyjaśnienia podtrzymywał w czasie wszystkich przesłuchań w toku postępowania przygotowawczego/ k.95, 482, 651,844/ oraz w czasie wizji lokalnej / k.140 nagranie na płycie/. W odniesieniu do zarzutu zbeszczeszczenia zwłok żony przyznał się dopiero w czasie przesłuchania w dniu 4 sierpnia 2011 r./ k.651/. Omawiane wyjaśnienia oskarżony złożył przed badaniem go przez biegłego seksuologa, biegłego psycholog oraz biegłych psychiatrów. Po tych badaniach złożył kolejne (ostatnie) wyjaśnienia w toku postępowania przygotowawczego/ k. 844/. W czasie składania tych wyjaśnień oświadczył, iż podtrzymuje swoje dotychczasowe wyjaśnienia, przyznaje się do popełnienia zarzucanych mu czynów i odmawia składania wyjaśnień. Na rozprawie w dniu 6 marca 2012 r. oskarżony zaprzeczył aby odbywał stosunki seksualne ze zwłokami A. S. oraz J. K.. Na rozprawie oskarżony wyjaśnił „ Prawdą jest, że w czasie śledztwa mówiłem, że odbyłem stosunki ze zwłokami, ale tak nie było. Pomyślałem, że jak powiem coś takiego to pomyślą, że jestem jakiś inny, dziwny i liczyłem może na złagodzenie kary”/ k.996/.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyjaśnienia złożone na rozprawie przez D. K. zasługują na wiarę, a tym samym krytycznie należy ocenić te wyjaśnienia, które złożył w postępowaniu przygotowawczym w zakresie zarzutów z art. 262§1k.k.

Po pierwsze nie przekonują motywy, którymi oskarżony miał by się kierować. W swych wyjaśnieniach podał, że od bliżej nieustalonego chłopaka na dyskotecce miał się dowiedzieć jak to jest w czasie stosunku ze zwłokami. Dlatego postanowił spróbować. Z ustaleń sądu pierwszej instancji wynika, że oskarżony odbył stosunek seksualny z A. S. oraz J. K. przed ich śmiercią. Takie też są wyjaśnienia oskarżonego. Za takimi ustaleniami przemawia również wynik opinii biologicznej/ k. 687/, z której wynika, iż w wymazach z narządów rodnych denatek stwierdzono obecność nasienia. Wskazane ustalenie sądu w istotny sposób podważa motywy podawane przez oskarżonego, a dotyczące odbycia stosunków seksualnych ze zwłokami. Wskazał na to w swej opinii biegły z zakresu seksuologii. Biegły podał, że „ Odbycie stosunku osłabia siły fizyczne, ale nie w takim stopniu, aby osłabić agresję. Jest to mało prawdopodobne, aby przy niskim libido oskarżonego w istocie czuł po udanym stosunku z żywą osobą potrzebę odbycia stosunku fizycznego ze zwłokami. Wersja stosunków ze zwłokami mogła wynikać z pobytu w więzieniu, podpowiedzi innych, że mogą go wziąć za wariata”/ k. 1027v/. Jednocześnie biegły z zakresu seksuologii wykluczył u oskarżonego zaburzenia preferencji seksualnych.

Biegły z zakresu seksuologii wskazał również, że oskarżony ma tendencje do samooskarżania się, co dwojako można interpretować jako samooskarżenie na tle depresji, ale również jako rodzaj manipulacji osobnika z zaburzoną osobowością. Co do zaburzenia osobowości oskarżonego opinie biegłych nie pozostawiają wątpliwości.

Opinie psychiatryczne/ k. 756-792, 847-874/ oraz opinie psychologiczne/ k. 718, 797-820/ oraz opinia złożona przez biegłych w czasie rozprawy w dniu 6 marca 2012 r. / k. 999v./ nie pozostawiają wątpliwości, że oskarżony ma skłonności do manipulacji. W ocenie biegłych nie można wykluczyć, że oskarżony w pewnym momencie nie przyjął, że mówienie o stosunkach ze zwłokami świadczyłoby o tym, że jest dziwny czy chory. Mógł wykorzystać pytanie prokuratora w tym względzie. W czasie przesłuchania w dniu 4 sierpnia 2011 r./ k. 651/ oskarżony na zadane pytanie czy odbył stosunek płciowy ze zwłokami żony odpowiedział „ tak przyznaję się do tego”. W tym miejscu godzi się zauważyć, że oskarżony w czasie badania przez biegłego seksuologa/ k.831/ zaprzeczył już, że odbył stosunek płciowy ze zwłokami żony.

Po wtóre należy odwołać się do innych dowodów zgromadzonych w sprawie. Biegły z zakresu medycyny sądowej podał/ k. 1025/, że nie stwierdził uchwytnych obrażeń ciała u obu denatek mogących potwierdzać wersje zgwałcenia zwłok przez oskarżonego. Nie ulega wątpliwości, iż na powyższą ocenę biegłego miał wpływ stan zwłok i stwierdzone już procesy gnilne. Istotna jest jednak kolejna okoliczność wskazana przez tego biegłego. Biegły podał, iż z dokumentacji fotograficznej jak i z jego spostrzeżeń wynika, że zwłoki obu kobiet nie były obnażone.

Do wskazanego faktu nawiązuje opinia biegłego z zakresu seksuologii/ k.824-836 i k. 1027 - opinia złożona przez tego biegłego na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2012 r. Biegły wskazał, że „Z cechami osobowości oskarżonego kłóci się działanie w postaci ewentualnego przed stosunkiem obnażania zwłok i ponownego ich ubrania przed wrzuceniem zwłok do rowu czy pod podłogę. Kłóciłoby się to z jego osobowością jak i relacją opisywaną przez niego, że był to impuls, a nie wyrachowanie. Po zaspokojeniu przy tym impulsie trudno przyjmować, iż zaplanował następne działanie w postaci ponownego ubrania zwłok”.

Mając na uwadze powyższe sąd odwoławczy nie podzielił stanowiska sądu pierwszej instancji/ k. 1143/, że zebrane dowody pozwalają na przypisanie sprawstwa i winy oskarżonego w zakresie przestępstw z art. 262§1k.k. Stąd też w tym zakresie zaskarżony wyrok został zmieniony.

Apelacja zarzuciła również rażącą niewspółmierność wymierzonej kary D. K. za zbrodnie zabójstwa. Z tak postawionym zarzutem jak i argumentacją na poparcie tego zarzutu nie można się zgodzić. Kara rażąco niewspółmierna to kara, która w społecznym odczuciu jest karą niesprawiedliwą. Pojęcie "rażącej niewspółmierności" zostało sprecyzowane w praktyce jako różnica "wyrażna", "bijąca w oczy" czy "oślepiająca". Powyższa sytuacja nie ma miejsca w odniesieniu do kary wymierzonej oskarżonemu. Brak jakichkolwiek podstaw do oceny, że wymierzona kara jest niesprawiedliwa. Za dwie zbrodnie zabójstwa popełnione w ciągu przestępstw sąd pierwszej instancji wymierzył karę dożywotniego pozbawienia wolności. Jest to kara skrajna bo i zachowanie oskarżonego jest skrajne.

Oskarżony dopuścił się zbrodni wobec bezbronnych kobiet. Zabójstw dokonał na przestrzeni jednego miesiąca. Działał bez uzasadnionego powodu. Zabójstwo obu kobiet wynikało z instrumentalnego traktowania przez oskarżonego ludzi dla zaspokojenia własnych potrzeb. Jego zbrodnie są szczególnie okrutne z uwagi na sposób działania. Sposobem działania oskarżony okazał, że jest osobą wyjątkowo niebezpieczną. Okazał lekceważący stosunek do życia ludzkiego do porządku prawnego. Trafnie więc ustalił sąd pierwszej instancji, że czyny oskarżonego cechuje rażąco wysoki stopień społecznej szkodliwości. Te czyny cechuje również wysoki stopień zawinienia. Oskarżony działał z zamiarem bezpośrednim. Po popełnieniu zbrodni oskarżony dążył do zatarcia śladów. Ukrył zwłoki obu kobiet. Stwarzał pozory, że obie kobiety żyją odpisując na esemesy otrzymywane na telefony obu pokrzywdzonych, które to telefony posiadał. Po dokonaniu zbrodni zabójstw oskarżony dopuścił się kolejnych przestępstw, za które został już prawomocnie skazany / k. 624 odpis wyroku Sadu Rejonowego w Rawiczu/. Ma rację sąd pierwszej instancji oceniając, że oskarżony jest osobą wysoce zdemoralizowaną.

Poza powyższymi okolicznościami należy wskazać, że zgodnie z ustawowymi dyrektywami wymiaru kary sąd jest zobligowany brać również pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do oskarżonego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Stąd też Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż wskazane dyrektywy wymiaru kary nakazują wymierzenie oskarżonemu dożywotniego pozbawienia wolności. Właśnie taka kara w odczuciu społecznym jest karą sprawiedliwą.

D. K./ ur. (...)/ ma jeszcze szansę na życie. Ma również szansę na powrót do normalnego życia w społeczeństwie. Tej szansy nie mają już 22-letnia A. S. i 25 –letnia J. K. , gdyż oskarżony odebrał im życie.

Apelujący podniósł, iż sąd pierwszej instancji nienależycie uwzględnił takie okoliczności jak przyznanie się oskarżonego, okazanie skruchy, ujawnienie zabójstwa A. S. oraz okoliczności dotyczące osobowości oskarżonego.

Wskazane wyżej okoliczności nie uszły uwadze sądu pierwszej instancji. Te okoliczności prawidłowo zostały ocenione/ k. 1145/. W uzupełnieniu tej oceny sąd odwoławczy wskazuje, iż okoliczności do których odwołuje się apelujący nie mogą stanowić wystarczającej przeciwwagi dla okoliczności obciążających z tych powodów, które wskazał sąd pierwszej instancji w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Biegli rozpoznali u oskarżonego osobowość psychopatyczną. Wskazali, iż taką osobowość cechuje brak empatii, skłonność do oszukiwania, manipulacji, płytkość uczuć. Często podejmują zachowania impulsywne, które nie

wymykają im się spod kontroli/ k. 998v./. Oskarżony jest upośledzony w stopniu lekkim. Jednak miał zachowaną zdolność do rozumienia znaczenia swych czynów i kierowania swoim postępowaniem.

Zasadą jest, że orzeczona kara winna być wykonana w całości. Kodeks karny przewiduje wyjątek od tej zasady w postaci warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary gdy jest to sprawiedliwe, a więc zasłużone i celowe. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko sądu pierwszej instancji, że stopień społecznej szkodliwości czynów popełnionych przez D. K., okoliczności popełnionych przestępstw, sposób życia oskarżonego przed popełnieniem przypisanych mu czynów, osobowość oskarżonego, zadośćuczynienie społecznemu poczuciu sprawiedliwości oraz potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa powodują potrzebę ograniczenia przedterminowego zwolnienia przez ustalenie limitu odbycia kary wyższego od przewidzianego ustawą. Gdy się zważy również na wiek oskarżonego - 30lat – to mając powyższe okoliczności na uwadze należy zaakceptować orzeczenie zawarte w punkcie IV części rozstrzygającej skazanego wyroku. Oceniając prognozę kryminologiczną wobec oskarżonego celowym jest odwołanie się do opinii biegłych/ k. 999/. Biegli wskazali, że „ Oskarżony wiedział jakie są konsekwencje podejmowanych przez niego działań. Taka struktura osobowości, podporządkowanie innym swoim pragnieniom i doświadczenie mogłoby spowodować, że nie wykluczone, że gdyby doszło do kolejnej sytuacji, w której potencjalna ofiara odmówiłaby mu, oskarżony mógłby zareagować agresją”. Biegli jak już wskazano wyżej rozpoznali u oskarżonego osobowość psychopatyczną. U tych osób prognoza jest zdecydowanie niekorzystna. W trakcie całego postępowania u oskarżonego nie było widać poczucia winy, przeżywania, wyrzutów sumienia/ k.999/.

W punkcie VI zaskarżonego wyroku sąd pierwszej instancji orzekł nawiązkę. Jako podstawę swego rozstrzygnięcia sąd powołał art. 46§1k.k. Zwrócić należy uwagę, że podstawą orzeczenia nawiązki może być art.46§2k.k. Ten przepis stanowi, że nawiązka może być orzeczona na rzecz pokrzywdzonego (wyłącznie), co prowadzi do wniosku, że nie wchodzi w grę w razie skazania za przestępstwo spowodowania śmierci/ por. J. Misztal-Konecka, Roszczenia majątkowe osób najbliższych dla pokrzywdzonego, Warszawa 2008, s. 197; A Zachęta, Nawiązka i świadczenie pieniężne(cz. II), Mon. Prawn. 2005, nr 9, s. 434; wyrok SN z dnia 13.05.2008 r., sygn. V KK432/07, Biul. PK 2008, nr 9, poz. 40; K. Cichy, Nawiązka orzekana zamiast obowiązku naprawienia szkody, Prokuratura i Prawo, 2012/6/. Sąd też kierując się treścią art. 440 k.p.k. uchylono orzeczenie o zasądzeniu nawiązki.

A zatem mając na uwadze powyższe orzeczono jak na wstępie. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowi art. 437§1k.p.k.

Orzeczenie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu uzasadnia treść §14 ust.2, pkt 5 i 7 oraz §2 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu/ Dz. U. Nr 163,poz.1348 ze zm./. Podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze stanowi art. 624§1k.p.k.